

ombudsman
veřejný ochránce práv

Sp. zn.: 2625/2023/VOP/DK
Sp. zn.: 2180/2023/VOP/EBE
Č. j.: KVOP-22993/2024

Výkon dohledu nad plynulostí řízení o návrzích na výkon rozhodnutí ve věcech péče soudu o nezletilé

Výzkumná zpráva 2024

Obsah

Poslání ochránce	3
Úvodní slovo	4
Shrnutí	6
Návrhy na výkon	8
1. Okresní soudy	8
1.1 Evidence návrhů na výkon	8
1.2 Rozhodování o návrzích na výkon	11
1.3 Dohled nad plynulostí řízení o návrhu na výkon	16
2. Krajské soudy	21

Poslání ochránce

Již od roku 2001 ochránce chrání osoby před nezákonným či jinak nesprávným jednáním nebo nečinností správních úřadů a dalších institucí. Tehdy má právo nahlížet do úředních či soudních spisů, žádat úřady o vysvětlení a může bez ohlášení provádět místní šetření. Shledá-li pochybení úřadu a nepodaří se mu dosáhnout nápravy, může informovat nadřízený úřad či veřejnost.

Od roku 2006 ochránce plní úkoly národního preventivního mechanismu podle Opčního protokolu k Úmluvě proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání. Systematicky navštěvuje zařízení, v nichž se nacházejí osoby omezené na svobodu, a to jak z moci úřední, tak v důsledku závislosti na poskytované péči. Cílem návštěv je posílit ochranu před špatným zacházením. Svá zjištění a doporučení ochránce zobecňuje v souhrnných zprávách z návštěv a na jejich základě formuluje standardy zacházení. Návrhy na zlepšení zjištěného stavu a odstranění případného špatného zacházení ochránce směřuje jak k samotným zařízením a jejich zřizovatelům, tak k ústředním orgánům státní správy.

V roce 2009 byl ochránce pověřen rolí národního orgánu pro rovné zacházení a ochrany před diskriminací (*equality body*). Přispívá tedy k prosazování práva na rovné zacházení se všemi osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ, národnost, pohlaví, sexuální orientaci, věk, zdravotní postižení, náboženské vyznání, víru nebo světový názor. Za tím účelem poskytuje pomoc obětem diskriminace, provádí výzkum, zveřejňuje zprávy a vydává doporučení k otázkám souvisejícím s diskriminací a zajišťuje výměnu dostupných informací s příslušnými evropskými subjekty.

Od roku 2011 ochránce rovněž sleduje zajištění cizinců a výkon správního vyhoštění.

Počínaje lednem 2018 zastává ochránce také funkci monitorovacího orgánu pro naplňování práv zakotvených Úmluvou o právech osob se zdravotním postižením a pomáhá také cizincům-občanům Evropské unie, kteří žijí nebo pracují v České republice. Poskytuje jim informace o jejich právech a pomoc při podezření na diskriminaci z důvodu státní příslušnosti.

Ke zvláštním oprávněním ochránce patří právo podávat Ústavnímu soudu návrhy na zrušení podzákonných právních předpisů, právo vedlejšího účastenství před Ústavním soudem v řízení o zrušení zákona či jeho části, právo podat správní žalobu k ochraně veřejného zájmu či návrh na zahájení kárného řízení s předsedou či místopředsedou soudu. Ochránce také může příslušnému úřadu doporučit vydání, změnu či zrušení právního nebo vnitřního předpisu. Doporučení ke změně zákona podává vládě.

Ochránce je nezávislý a nestranný, z výkonu své funkce je odpovědný Poslanecké sněmovně, která ho zvolila. Má jednoho voleného zástupce, kterého může pověřit výkonem části své působnosti. Se svými poznatky ochránce průběžně seznamuje veřejnost prostřednictvím médií, internetu, sociálních sítí, odborných seminářů, kulatých stolů a konferencí. Nejdůležitější zjištění a doporučení shrnuje zpráva o činnosti veřejného ochránce práv předkládaná každoročně Poslanecké sněmovně.

Úvodní slovo

Na základě šetření individuálních podnětů týkajících se průtahů v rozhodování soudů o návrzích na výkon rozhodnutí ve věcech péče soudu o nezletilé (návrhy na výkon) jsme v přístupu soudů zaznamenali rozdíly. Oslovili jsme proto všechny okresní i krajské soudy, abychom zjistili, jak uvažují o některých otázkách spojených s řízením o návrzích na výkon. Zaměřili jsme se zejména na způsob evidence návrhů na výkon a na provádění dohledu nad plynulostí řízení, i když jsme se v našem výzkumu lehce dotkli i některých témat spojených přímo s rozhodovací činností soudů.

Zákon především zdůrazňuje, že rozhodování soudů, které podstatným způsobem ovlivňuje život dětí, má být co nejrychlejší. Vyjadřuje to § 471 odst. 2 zákona o zvláštních řízeních soudních,¹ podle něhož má soud ve věcech péče soudu o nezletilé rozhodovat s největším urychlením. Také podle Evropské úmluvy o výkonu práv dětí² má v takových řízeních soud rozhodovat rychle, aby nedošlo ke zbytečným průtahům.

Zvláště důležitý může být požadavek na rychlé rozhodování v situaci, kdy jeden z účastníků řízení nerespektuje již vydané a pravomocné soudní rozhodnutí a druhý z účastníků se na soud obrátí s návrhem na jeho výkon. Setkali jsme se s případy, kdy jeden z rodičů například dlouhodobě nerespektoval rozhodnutí o úpravě styku dítěte s druhým rodičem. O podaných návrzích na výkon pak soud nerozhodl po dobu několika měsíců či dokonce let ani neučinil žádné jiné opatření či rozhodnutí, které by zajistilo, že druhý rodič bude alespoň někdy s dítětem v kontaktu. Během této doby došlo k odcizení dítěte s rodičem a ke zpřetrhání vazeb. Děti navíc plynutí času vnímají jinak než dospělí a i několikaměsíční ztráta kontaktu dítěte s rodičem může mít pro jejich vztah závažné důsledky.

Zvláště důležitý může být tento požadavek na rychlé rozhodování v situaci, kdy jeden z účastníků řízení nerespektuje již vydané a pravomocné soudní rozhodnutí a druhý z účastníků se na soud obrátí s návrhem na výkon takového rozhodnutí. Pokud se z nějakého důvodu řízení o návrhu na výkon neúměrně prodlužuje, má to důsledky nejen pro život dětí a jejich rodičů, ale často to vede k zahlcování soudů dalšími různorodými návrhy účastníků, kteří se snaží situaci vyřešit jiným způsobem.

Problematikou neefektivních opatrovnických řízení v České republice se ostatně opakovaně zabýval také Evropský soud pro lidská práva, který v některých případech konstatoval nerespektování práva na rodinný život.³

1 Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

2 Článek 7 Evropské úmluvy o výkonu práv dětí, vyhlášené pod č. 54/2001 Sb. m. s.

3 Třebaže se přesné důvody nezajištění styku, pro které Evropský soud pro lidská práva dospěl k závěru o porušení článku 8 Evropské úmluvy o lidských právech, vyhlášené pod č. 209/1992 Sb., mohly lišit, lze odkázat například na rozsudky ve věcech *Fiala proti České republice*, č. 26141/03, rozsudek ze dne 18. 7. 2006, *Reslová proti České republice*, č. 7550/04, rozsudek z téhož dne, *Koudelka proti České republice*, č. 1633/05, rozsudek

Cílem výzkumu bylo zjistit, jak soudy nakládají s návrhy na výkon, zejména zda jejich administrativní zpracování a další způsoby nakládání s těmito návrhy přispívají k tomu, aby o nich soudy mohly rozhodovat co nejdříve.

Pro výzkum jsme použili elektronické dotazníkové šetření. Oslovili jsme všechny okresní (86) a krajské soudy (8), přičemž všechny soudy dotazník vyplnily.

Sběr dat probíhal od 21. 7. do 16. 11. 2023.⁴

Budeme rádi, pokud provedený výzkum přispěje ke zvýraznění daného tématu a pomůže otevřít diskusi o hledání cest k efektivnějšímu a rychlejšímu průběhu soudního řízení.

ze dne 20. 7. 2006, *Mezi proti České republice*, č. 27726/03, rozsudek ze dne 9. 1. 2007, nebo *Andělová proti České republice*, č. 995/06, rozsudek ze dne 28. 2. 2008, dostupné z: <https://mezisoudy.cz/databaze-judikatury>.

4 Mimo uvedené období hlavního sběru dat jsme zařadili ještě odpověď Krajského soudu v Brně ze dne 16. 5. 2024.

Shrnutí

Okresní soudy

V praxi jednotlivých soudů existují významné rozdíly.

Některé soudy hledí na řízení ve věcech péče soudu o nezletilé jako na nedělitelný celek a v důsledku toho návrhům na výkon nevěnují zvláštní pozornost. Může to být i proto, že u nich zákon nestanoví speciální lhůtu pro rozhodnutí, na rozdíl například od návrhů na vydání předběžného opatření.

Jiné soudy si naopak cíleně návrhů na výkon více všímají, což ovlivnilo i způsob, jakým je evidují a také jak vykonávají dohled nad plynulostí řízení o těchto návrzích. Zjistili jsme, že některé soudy dospěly k závěru, že se dokonce musí odklonit od zavedeného způsobu evidence označování návrhů na výkon, a tím od pravidel určených vnitřním a kancelářským řádem.⁵ Vedla je k tomu snaha podchytit veškeré návrhy a zajistit co nejrychlejší rozhodnutí.

Vliv na způsob, jakým soudy o návrzích na výkon uvažují a pracují s nimi, má také četnost, s jakou se s nimi setkávají. Některé soudy zcela výjimečně (v řádu jednotek za rok), jiné poměrně často.

Dílí otázky směřovaly také na postup v řízení. Je zřejmé, že se jedná o rozhodovací činnost, kdy záleží na soudci, jaký postup zvolí, tak aby co nejlépe reagoval na dané okolnosti případu. Z výzkumu vyplynulo, že některé soudy již mají svou strategii, která se jim osvědčila.

Některé například vždy zasílají poučení podle § 501 zákona o zvláštních řízeních soudních,⁶ neboť tato výzva dle jejich názoru často vede k tomu, že povinný začne dobrovolně plnit své povinnosti vyplývající z pravomocného rozhodnutí, aniž by soud musel nařizovat jeho výkon. Soudy také za výhodu považují to, že mohou v poučení povinnému poskytnout více informací o možných důsledcích neplnění povinností, než obsahoval poučení uvedené v rozhodnutí.

Na druhou stranu se ukázalo, že některé soudy určitou strategii volí (a to v souvislosti se zasíláním poučení či nařizováním jednání), protože to dle jejich názoru vyplývá ze zákona či z rozhodovací praxe nadřízeného soudu. Často jsou přístupy jednotlivých soudů dokonce protichůdné. Výzkum tak částečně poukázal i na různé právní názory krajských soudů.

5 Instrukce Ministerstva spravedlnosti č. 505/2001-Org., kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy.

6 Ustanovení § 501 odst. 1 zní: „Shledá-li soud zvláštní důvody, nebo nebyl-li ten, kdo neplní soudní rozhodnutí nebo soudem schválenou dohodu o péči o nezletilé dítě a o úpravě styku s ním a nebo rozhodnutí o navrácení dítěte, v rozhodnutí nebo dohodě poučen o následcích neplnění stanovených povinností, vyzve jej, aby soudní rozhodnutí nebo soudem schválenou dohodu plnil, a poučí je o možnosti výkonu rozhodnutí ukládáním pokut nebo odnětím dítěte.“

Z odpovědí vyplynulo, že **pravidla pro výkon dohledu nad plynulostí řízení nejsou napříč okresními soudy sjednocena**. Většinou si je jednotlivé okresní soudy vytvářejí samostatně, na základě již získaných zkušeností s prováděním dohledu a na základě poznatků o průběhu řízení ve věcech péče soudu o nezletilé. Někdy soudy na tvorbě pravidel spolupracují s krajskými soudy. V odpovědích jsme naopak nezaznamenali, jak konkrétně soudům metodickou pomoc při výkonu dohledu poskytuje Ministerstvo spravedlnosti.

Okresní soudy přijímají dohledová opatření nejčastěji na základě stížnosti na průtahy v řízení. Přijímaná opatření se většinou soustřeďují na vyřešení problému v konkrétní věci (nejčastějším opatřením je častější fyzická kontrola spisu a projednání věci na poradě soudců) spíše než na přijetí systémovějších opatření (např. změna evidence návrhů).

Z odpovědí ohledně výkonu dohledu vyplynulo, že některé soudy provádějí dohled nad opatrovnickým řízením jako celkem, aniž by věnovaly zvláštní pozornost řízením o návrzích na výkon. Jiné soudy se samostatně zaměřují i na řízení o těchto návrzích.

Krajské soudy

Dotazník pro krajské soudy se soustředil na výkon dohledu nad plynulostí řízení.

Počet prověrek zaměřených na plynulost řízení ve věcech péče soudu o nezletilé, které provedly krajské soudy u okresních soudů v období od 1. 1. 2018 do 31. 5. 2023, velmi kolísal. Nejméně krajský soud provedl dvě prověrky, nejvíce pak 66.

Také z odpovědí krajských soudů vyplynulo, že se většinou nezaměřují speciálně na řízení o návrzích na výkon, ale sledují opatrovnické řízení jako celek.

Podle krajských soudů dochází k průtahům v řízeních o návrzích na výkon pouze výjimečně. Krajské soudy **popsaly některé faktory, které mohou mít vliv na prodlužování délky řízení**. Je to podle nich zejména současný nedostatek soudních znalců, dále to mohou být i složité skutkové okolnosti nebo doručování do ciziny. Specifické bývají také případy, kdy jsou rodiče „*v intenzivním konfliktu a využívají agresivní procesní strategie*“, například soudy zasílají velké množství procesních návrhů. Složitost věci pak může způsobit, že soudce ve věci postupuje nesoustředěně či v případě, že probíhá několik souběžných řízení, upřednostní například rozhodování o návrhu na vydání předběžného opatření či o návrhu ve věci samé před rozhodováním o návrhu na výkon.

Návrhy na výkon

1. Okresní soudy

Zaměřili jsme se na tři oblasti:

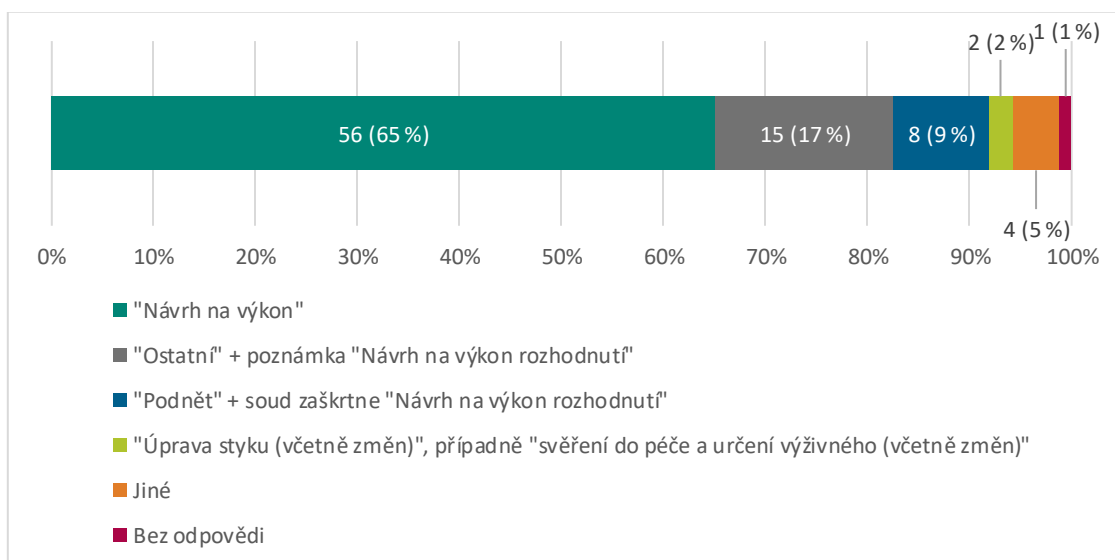
- evidence návrhu na výkon,
- rozhodování o návrhu na výkon a
- dohled nad plynulostí řízení o návrhu na výkon.

1.1 Evidence návrhů na výkon

Na úvod nás zajímalo, jak okresní soudy označují návrhy na výkon v elektronické evidenci (graf 1). Téměř dvě třetiny okresních soudů (65 %) uvedly, že návrh na výkon v evidenci výslovně označují jako „návrh na výkon“. Téměř pětina soudů (17 %) návrh eviduje v kategorii „ostatní“, zároveň v poznámce uvedou „návrh na výkon rozhodnutí“, neboť v číselníku ISAS není samostatně možné vybrat návrh na výkon. Téměř desetina soudů (9 %) eviduje návrh na výkon jako „podnět“ a označí volitelný příznak „návrh na výkon rozhodnutí“. Na dvou soudech (2 %) návrh na výkon evidují jako „úpravu styku (včetně změn)“ či jako „svěření do péče a určení výživného (včetně změn)“.

Kategorie „Jiné“ (5 %) zahrnuje praxi, kdy soud kombinuje označování v kategoriích „podnět“ nebo „ostatní“ a v poznámce uvede nebo označí volitelný příznak „návrh na výkon rozhodnutí“; dále pouze fyzické označování na přebalu spisu a dvě nejasné odpovědi.

Graf 1 Označování návrhu na výkon v elektronické evidenci u okresních soudů (N=86)

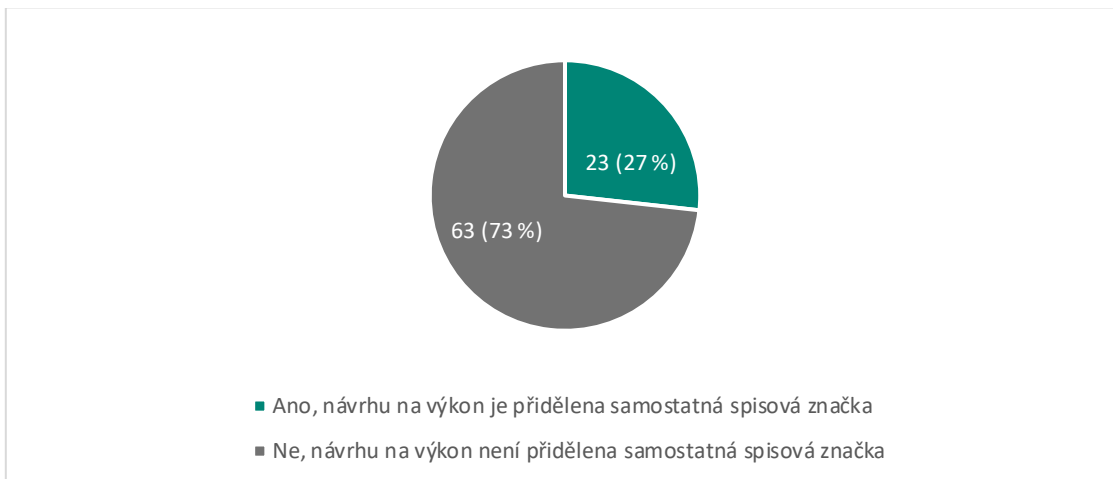

Znění otázek: „Označuje se návrh na výkon v elektronické evidenci soudu výslovně jako „návrh na výkon?“, „Jak jinak je návrh na výkon v elektronické evidenci soudu označen?“

Jak je zřejmé z grafu 2, téměř tři čtvrtiny soudů (73 %) návrhům na výkon nepřiděluje samostatnou spisovou značku,⁷ ale senátní číslo P a Nc,⁸ nadto s výhradou, že v některých případech se to týká až druhého a dalších návrhů, neboť první návrh se nezapisuje a pouze se zakládá bez zápisu do P spisu⁹ (viz také dále). Více než čtvrtina soudů (26 %) uvedla, že návrhům na výkon přiděluje spisovou značku.

Graf 2 Přidělování samostatné spisové značky návrhům na výkon u okresních soudů (N=86)

Znění otázky: „Je návrhu na výkon přidělena samostatná spisová značka?“

V případě, že soudy návrhům na výkon přidělují samostatnou spisovou značku, evidují tedy zřejmě samostatné řízení o tomto návrhu a k řízení je také založen samostatný spis. Těch soudů, které uvedly, že přidělují samostatnou spisovou značku (23 z 86), jsme se ptali jakou (graf 3). Ve většině případů se jedná o spisovou značku P a Nc (83 %). Jeden soud upřesnil, že k přidělování samostatné spisové značky P a Nc přistoupil, aby bylo zřejmé, že je ve věci podán návrh nejen ve věci samé, ale rovněž na výkon rozhodnutí. Díky tomu je pak možné lépe (prostřednictvím systému ISAS) kontrolovat délku řízení o výkonu rozhodnutí. Tento postup, jak soud uvedl, je však v rozporu s vnitřním a kancelářským řádem. Soud zároveň musí pro každé řízení zvlášť ustanovit kolizního opatrovníka. U každého takového usnesení běží zvlášť lhůta pro podání odvolání.

7 Každému spisu je přidělena spisová značka, která se skládá z číselného označení soudního oddělení (číslo senátu), označení rejstříku a běžného čísla rejstříku lomeného letopočtem (§ 167 odst. 1 vnitřního a kancelářského řádu).

8 Podle § 169 písm. a) bodu 9 vnitřního a kancelářského řádu vedou okresní soudy seznam věcí P a Nc. Jedná se o evidenční pomůcku odlišnou od rejstříku.

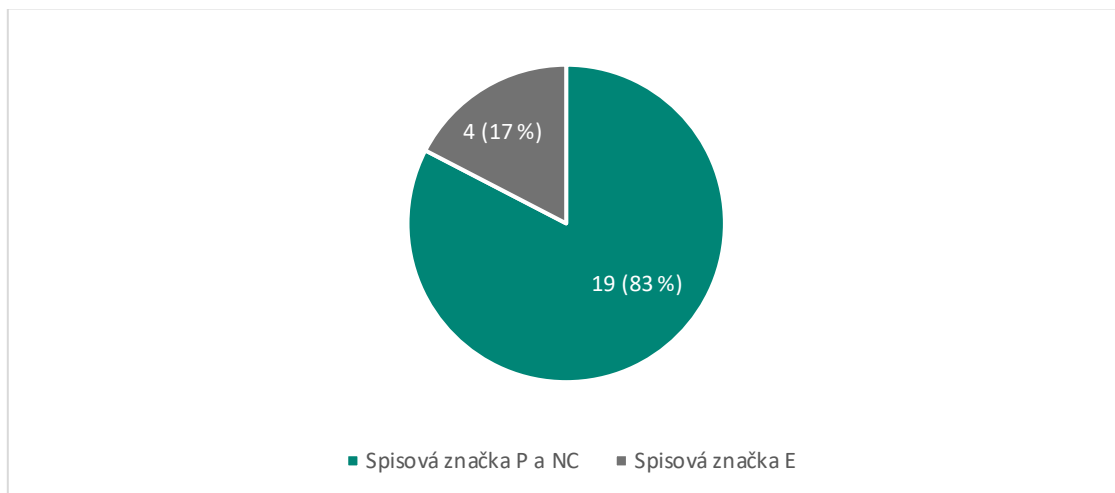
9 Podle § 150 odst. 3 vnitřního a kancelářského se rejstříky P vedou pro evidenci věcí péče o nezletilé, kteří nejsou v rodičovské péči, i věcí péče o nezletilé, kteří jsou v rodičovské péči, a věcí opatrovnických.

Rejstříky jsou přitom evidenční pomůcky, které podávají přehled o každé zapsané věci a jsou podkladem pro vypracování statistických výkazů o činnosti soudů (viz § 149 odst. 1 vnitřního kancelářského řádu). Slouží k evidenci spisů, některých úkonů a skutečností a jejich přehled uvádí § 163 vnitřního a kancelářského řádu.

Čtyři soudy zapisují návrhy na výkon i v rejstříku E (17 %), jeden z těchto soudů upřesnil, že se to týká peněžitých návrhů.

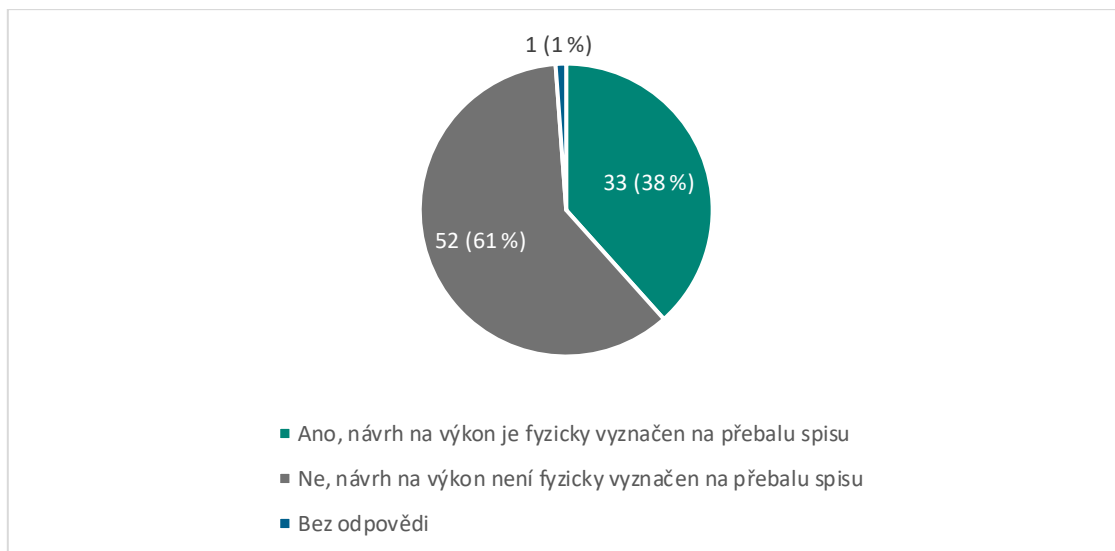
Graf 3 Jednotlivé samostatné spisové značky přidělované návrhům na výkon u okresních soudů (N=23)

Znění otázky: „Jaká samostatná spisová značka je návrhu na výkon přidělena?“

Jak je zřejmé z grafu 4, návrh na výkon na spisu fyzicky vyznačují pouze necelé dvě pětiny soudů (38 %).

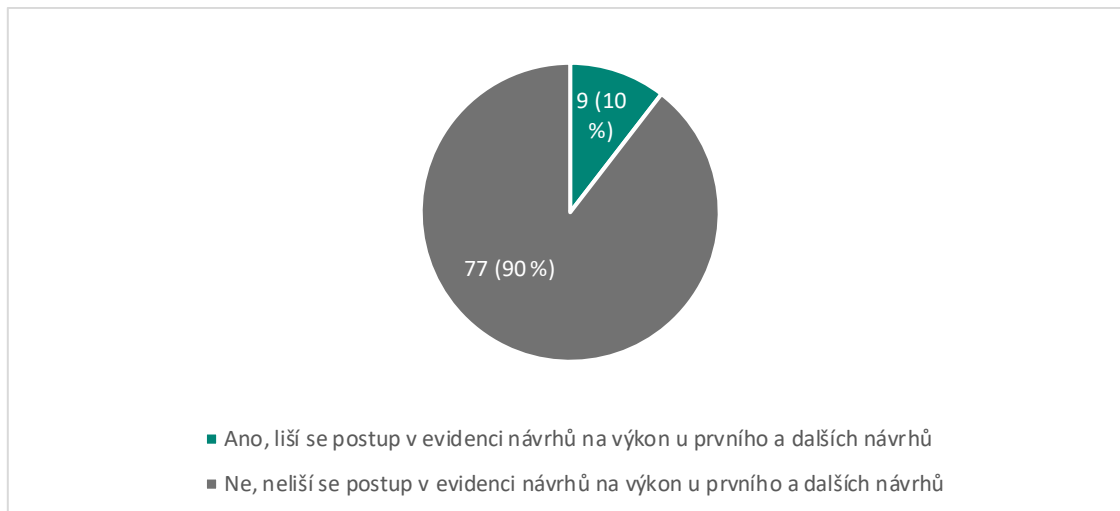
Graf 4 Fyzické vyznačení návrhu na výkon na přebalu spisu (N=86)

Znění otázky: „Je návrh na výkon fyzicky vyznačen na přebalu spisu?“

Postup v evidenci návrhů na výkon u prvního návrhu a návrhů dalších (graf 5) se liší pouze u desetin soudů (10 %).

Graf 5 Postup v evidenci prvních a dalších návrhů na výkon u okresních soudů (N=86)

Znění otázky: „Liší se postup v evidenci návrhů na výkon u prvního a dalších návrhů?“

Soudy, které odlišovaly postup v evidenci prvního a dalších návrhů na výkon, jsme požádali, aby nám dané odchylky konkrétně popsaly.

Soudy uváděly, že evidují až druhý a další návrh. První návrh se nezapisuje a pouze se zakládá bez zápisu do P spisu. Jeden ze soudů uvedl, že většinou po prvním návrhu následuje výzva soudu k dobrovolnému plnění povinnosti. Až druhý návrh se zapíše pod senátní značkou P a Nc, další návrhy se již zapisují pod touto senátní značkou.

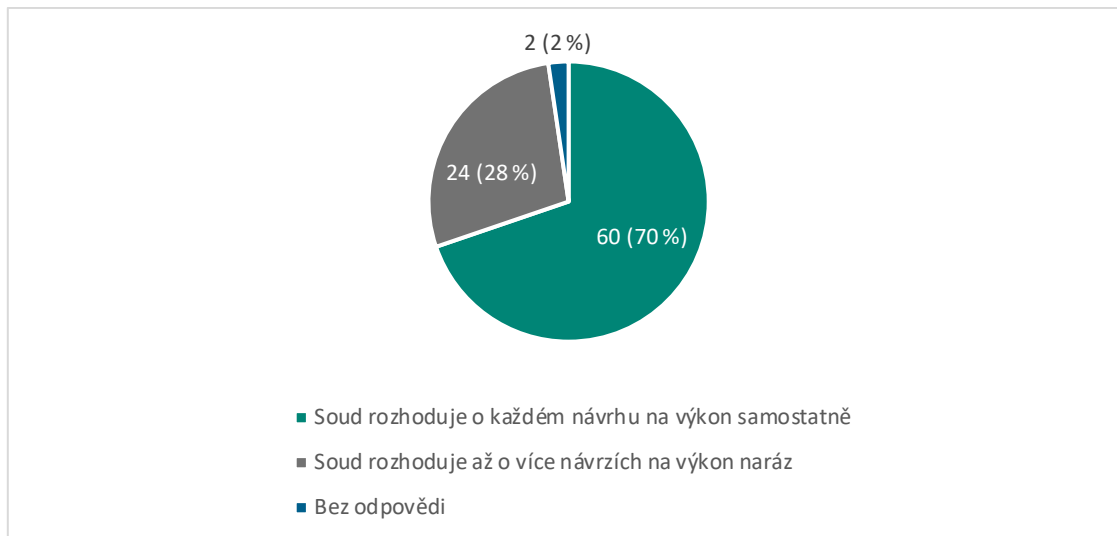
Pět soudů uvedlo, že do rozhodnutí o prvním návrhu se vedou všechny návrhy jako jeden a rozhodne se o nich společně, po rozhodnutí se další návrh zapíše samostatně a postupuje se stejně jako na počátku. (Z toho jeden ze soudů sdělil, že takový nový návrh je zapsán pod novou značkou P a Nc.) Jeden soud upřesnil, že takto postupuje, pokud je totožný předmět řízení. Na jiném soudě zase posuzují, zda se následující návrhy, které na soud přijdou dříve, než je o prvním pravomocně rozhodnuto, obsahově s prvním překrývají. Jeden soud uvedl, že uvedený postup zajišťuje, že věc bude rozhodovat jeden zákonný soudce dle rozvrhu práce.

1.2 Rozhodování o návrzích na výkon

Dále jsme se soudů ptali, zda soud v případě, že účastník podává návrhy na výkon opakovaně, rozhoduje o každém návrhu na výkon samostatně (graf 6). Téměř tři čtvrtiny soudů (70 %) rozhodují o každém návrhu na výkon samostatně a přibližně čtvrtina (28 %) zase rozhoduje až o více návrzích naráz. V této souvislosti soudy také zdůrazňovaly, že záleží na tom, jak rychle se daří návrhy projednat a rozhodnout o nich. Pokud soud ještě nerozhodl o předchozích návrzích na výkon, společně s předchozím návrhem např. projedná na jednání i další návrhy na výkon. Jeden soud také uvedl, že návrhy na výkon „sčítá“ od podání prvního návrhu do doby, než proběhne jednání o tomto návrhu. Roli hraje i to, jak postupují samotní účastníci. Někteří podávají návrhy často (např. za každý neuskutečněný styk), jiní až za delší dobu. Vyskytují se i případy několika desítek návrhů za krátké časové období.

Graf 6 Spojování návrhů na výkon u okresních soudů (N=86)

Znění otázky: „V případě, že účastník podává návrhy na výkon opakovaně, rozhoduje soud o každém návrhu na výkon samostatně?“

Soudů jsme se také ptali, v jakém časovém rozmezí musí návrhy na výkon k soudu dorazit, aby o nich soud rozhodl naráz. Soudy nejčastěji rozhodují o více návrzích na výkon naráz, pokud jsou podány krátce po sobě, případně soudu dojdou do pravomocného rozhodnutí o prvním návrhu, v případě jednoho soudu do konání jednání o prvním návrhu.

Dva soudy upřesnily, že naráz o několika návrzích rozhodnou, pokud návrhy soudu dorazí v rozmezí tří měsíců, jeden soud uvedl, že společně rozhodne návrhy, které dorazí v rozmezí jednoho měsíce, jiný soud doplnil, že musí dorazit v krátkém časovém rozestupu.

Často soudy také odpovídaly, že je to velmi individuální, záleží na situaci rodiny, na tom, jaká další řízení zároveň probíhají (o změnu péče, o změnu výživného), na tom, v jakém časovém sledu jsou návrhy na výkon podávány. Jeden ze soudů popsal, že pokud jsou návrhy podávány velmi často (každý druhý týden apod.), rozhoduje o nich soud v rozmezí i několika měsíců (do půl roku), pokud nikoliv, rozhoduje o nich v kratším rozmezí.

Abychom si dokázali představit, jaké veškeré kroky soudy považují za nutné učinit předtím, než přistoupí k samotnému rozhodnutí o návrhu na výkon, ptali jsme se jich, zda ve všech případech zasílají výzvu ke splnění povinnosti podle § 501 zákona o zvláštních řízeních soudních a zda vždy nařizují jednání. Pokud by to tak bylo, bylo by nutné počítat s tím, že tyto úkony vždy prodlouží délku řízení. Zároveň nás zajímalo, jak soudy zdůvodňují bezvýjimečné provádění těchto úkonů.

Soudů jsme se ptali, zda vždy zasílají výzvu ke splnění povinnosti podle § 501 zákona o zvláštních řízeních soudních (graf 7).¹⁰ Při šetření individuálních podnětů narážíme

10 Ustanovení § 501 – Výzva ke splnění povinnosti – zní:

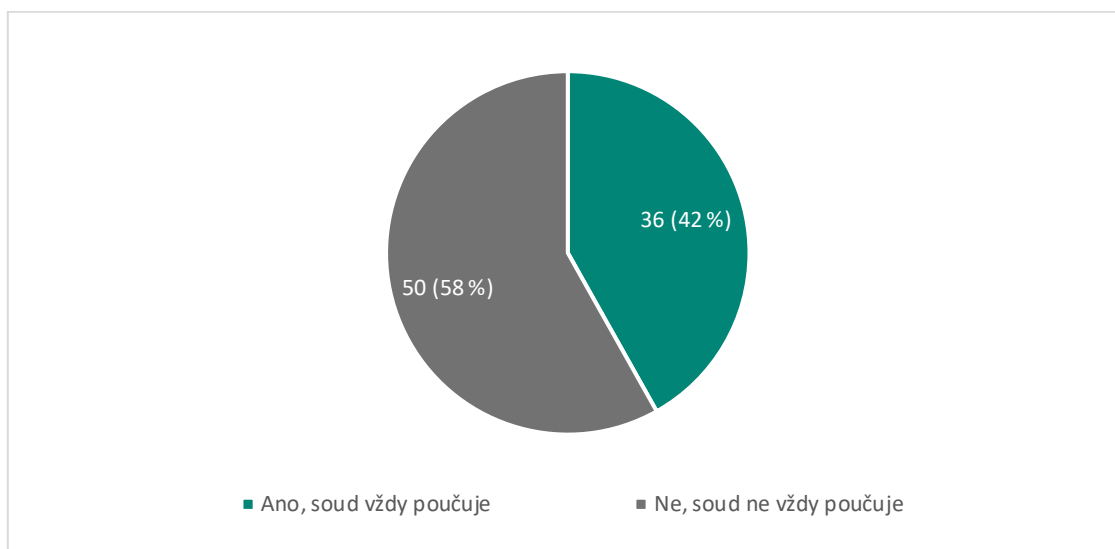
„(1) Shledá-li soud zvláštní důvody, nebo nebyl-li ten, kdo neplní soudní rozhodnutí nebo soudem schválenou dohodu o péči o nezletilé dítě a o úpravě styku s ním a nebo rozhodnutí o navrácení dítěte, v rozhodnutí nebo

na praxi, kdy ji některé soudy vždy automaticky jako první krok v řízení o návrhu na výkon zasílají. Zákon však předpokládá, že tak soud učiní v případě, že pro to má zvláštní důvody, nebo pokud povinný nebyl dostatečně poučen v rozhodnutí, které mu stanovilo povinnosti. Zajímalo nás, jak moc je tato praxe u soudů rozšířena a jaké výhody v tomto postupu soudy spatřují pro samotný průběh řízení a jeho účastníky.

Více než dvě pětiny soudů (42 %) před nařízením výkonu rozhodnutí vždy zasílají poučení podle § 501 zákona o zvláštních řízeních soudních.

Graf 7 Poučování podle § 501 zákona o zvláštních soudních řízeních před nařízením výkonu rozhodnutí (N=86)

Znění otázky: „Předchází vždy nařízení výkonu rozhodnutí poučení podle § 501 zákona o zvláštních řízeních soudních?“

Jak je zřejmé z grafu 8, šestnáct soudů, které vždy před nařízením výkonu zasílají poučení, svou odpověď blíže nezdůvodnilo (44 %). Deset soudů, které také vždy zasílají poučení, svůj postup zdůvodňovalo spíše „strategickými“ důvody (28 %): výzva představuje nejmírnější formu nátlaku a soud se tím, že výzvu zašle, pokouší o smírné vyřešení věci. Podle některých soudů je často tento postup účelný, neboť již sám o sobě bez dalšího stačí k nápravě. Na rodiče, který neplní vykonatelné rozhodnutí soudu, více zapůsobí výzva, kterou učiní soud, než pokud jej k plnění rozhodnutí vyzývá druhý rodič. Někdy soudy mají zkušenost, že někteří účastníci nerozumí složitě naformulovanému výroku např. o styku, což je důvod, proč rodič následně výrok neplní. Výzva zároveň informuje povinného rodiče o důsledcích neplnění rozhodnutí. Některé soudy uváděly, že ve výzvě povinného rodiče

dohodě poučen o následcích neplnění stanovených povinností, vyzve jej, aby soudní rozhodnutí nebo soudem schválenou dohodu plnil, a poučí jej o možnosti výkonu rozhodnutí ukládáním pokut nebo odnětím dítěte.

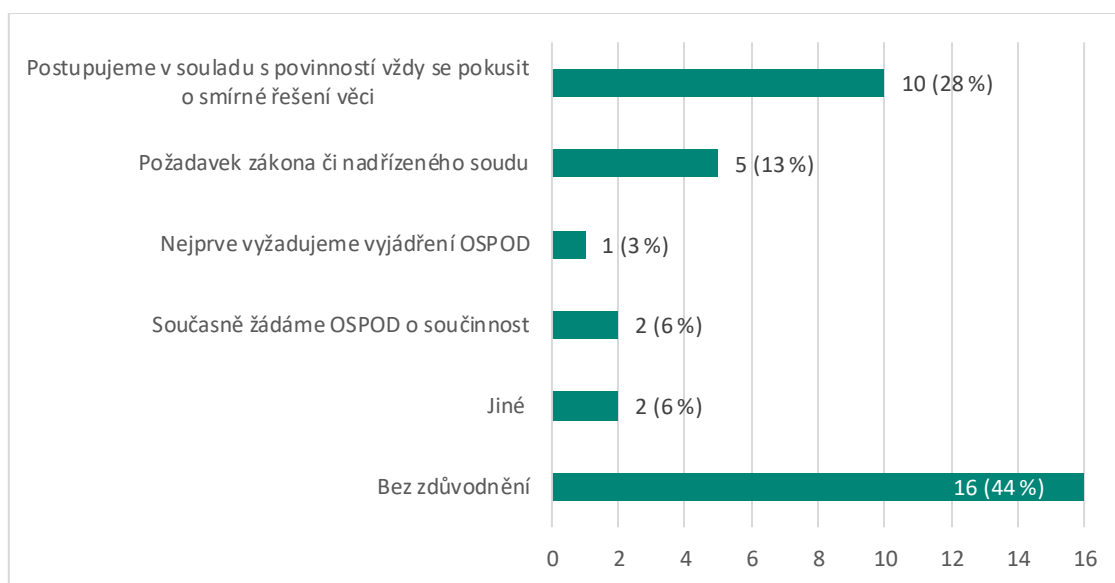
(2) Soud může požádat též příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí, aby vedl povinného k dobrovolnému plnění soudního rozhodnutí nebo soudem schválené dohody o péči o nezletilé dítě a o úpravě styku s ním a nebo rozhodnutí o navrácení dítěte, aniž by bylo třeba nařizovat výkon rozhodnutí.“

poučují i nad rámec poučení uvedeného v původním rozhodnutí (např. o možnosti změnit rozhodnutí o péči, o náhradě škody).

Pět soudů uvedlo, že povinnost zasílat vždy výzvu podle § 501 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních vyplývá ze zákona či z rozhodovací praxe odvolacího soudu (13 %). Soudy také v souvislosti se zasíláním výzvy jako prvním krokem v rámci řízení o návrhu na výkon zmiňovaly spolupráci s OSPOD¹¹ (6 %). Dva soudy (6 %) uvedly, že společně s výzvou zasílají OSPOD žádost o součinnost (postup dle § 501 odst. 2). Jeden soud uvedl, že si před jakýmkoli dalším postupem, tedy i před zasláním výzvy, vyžádá vyjádření OSPOD (3 %).

Graf 8 Důvody, proč okresní soudy vždy poučují podle § 501 zákona o zvláštních soudních řízeních (N=36)

Znění otázky: „Zdůvodněte prosím svoji odpověď na otázku, zda nařízení vždy předchází výkonu rozhodnutí poučení podle § 501 zákona o zvláštních řízeních soudních.“

Ty soudy, které nezasílají poučení vždy před nařízením výkonu, ve zdůvodnění odkazovaly na znění § 501 odst. 1. Výzvu zasílají pouze tehdy, jsou-li pro to zvláštní důvody nebo chybělo poučení v rozhodnutí.

Při šetření individuálních podnětů jsme se setkali i s tím, že některé soudy před rozhodnutím o návrhu na výkon vždy nařizují jednání. Pokud tak činí, musí počítat s tím, že takový úkon si vyžádá odpovídající čas. Ústní projednání ovšem může přinášet celou řadu výhod. Soud se tak může vyhnout například neefektivnímu přeposílání vzájemných vyjádření účastníků, během ústního jednání může bezprostředně reagovat na jejich vyjádření, a může tak účastníky řízení efektivně vést ke smírnému vyřešení věci.

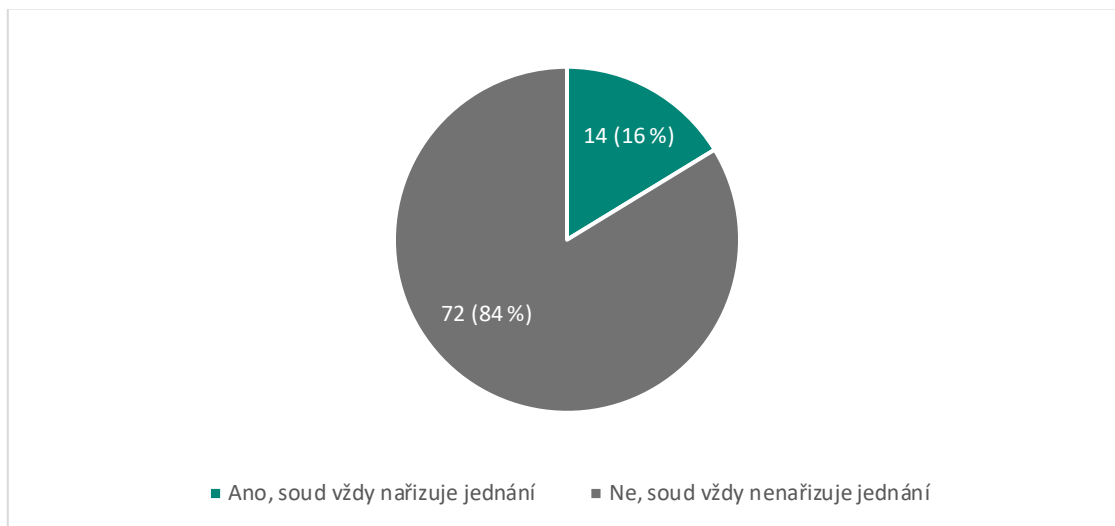
Jak je zřejmé z grafu 9, pouze přibližně šestina soudů (16 %) vždy nařizuje jednání před rozhodnutím o návrhu na výkon. Naprostá většina soudů (84 %) nenařizuje jednání vždy,

¹¹ Orgán sociálně-právní ochrany dětí.

z toho většinou je pak nařizuje necelá desetina soudů (9 %) a dva soudy (2 %) nařizují jednání jen výjimečně.

Graf 9 Nařizování jednání před rozhodnutím o návrhu na výkon u okresních soudů (N=86)

Znění otázky: „Nařizuje soud vždy jednání před rozhodnutím o návrhu na výkon?“

Soudy jsme také požádali, aby nám svou odpověď zdůvodnily. Ty, které **vždy nařizují jednání** před rozhodnutím o návrhu na výkon, uvedly následující důvody:

- soud provádí dokazování, musí tedy nařídít jednání;
- povinnost nařizovat vždy jednání stanovil odvolací soud;
- tato povinnost vyplývá ze zákona;
- při jednání soud může účastníky efektivněji vést ke smírnému vyřešení věci;
- jednání nemusí být nařizováno (usnesení Ústavního soudu ze dne 7. června 2022, sp. zn. IV ÚS 1352/2022), ale v praxi se vždy nařizuje;
- v případech, kdy nezafunguje výzva dle § 501 zákona o zvláštních řízeních soudních k dobrovolnému plnění.

Ty soudy, které **většinou jednání nařizují** (ale ne vždy), praxi vysvětlily následovně:

- jednání nenařizují zhruba v 10 % řízení o výkon, pokud už v návrhu na výkon rozhodnutí bylo jednoznačně osvědčeno, že styk neproběhl (například přiložená e-mailová korespondence rodičů, ze které bylo zjevné, že povinná osoba oprávněné styk s dětmi odmítá a neumožní ho), protože v takovém případě stačí obsah spisu;
- jednání nenařizují, pokud je to v zájmu rychlosti a plynulosti řízení;
- u prvního návrhu se zasílá výzva, u druhého se většinou nařizuje jednání;

- jednání nenařizují, pokud petit návrhu na výkon pouze požaduje, aby soud zaslal výzvu dle § 501 zákona o zvláštních řízeních soudních;
- jednání nenařizují např. tehdy, pokud řízení ještě probíhá nebo vykonávané rozhodnutí mělo podobu předběžného opatření; pak není pouze ve vztahu k výkonu rozhodnutí jednání třeba vždy nařizovat;
- většinou jednání nařizují u prvního návrhu, u dalších, pokud prvnímu bylo vyhověno, již ne.

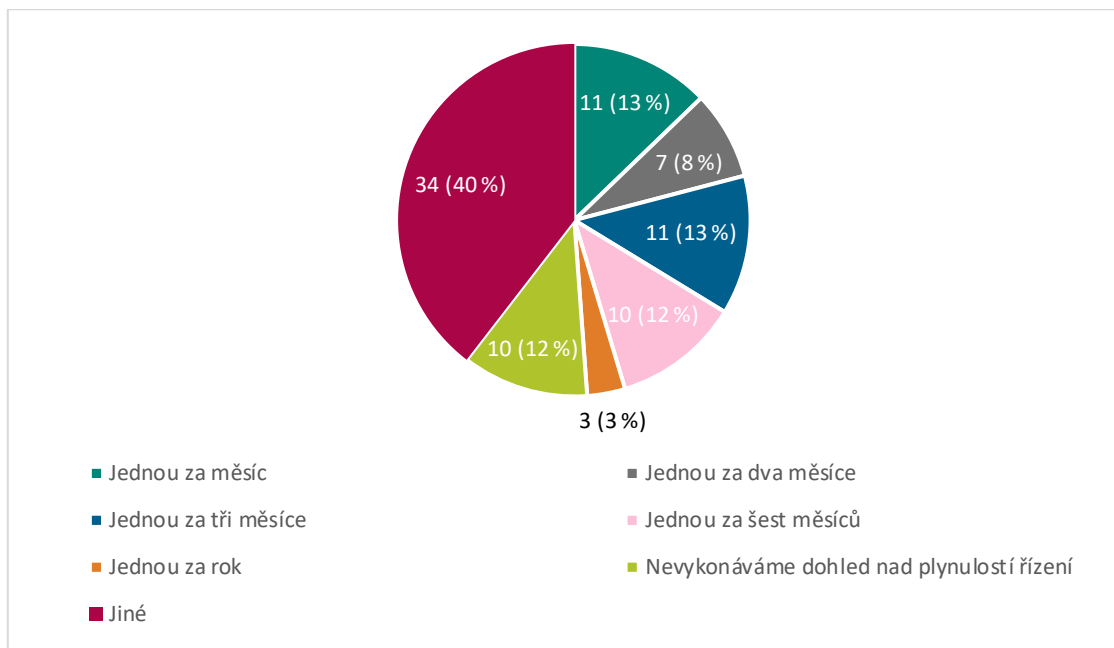
Soudy, které uvedly, že jednání většinou nenařizují, uvedly následující důvody:

- vždy záleží na uvážení soudce a okolnostech (soudce zohledňuje např. ohrožení dítěte, zájem na rychlosti řízení);
- jednání nařizují, pokud je potřeba provádět dokazování, zejm. výsledkem účastníků;
- roli hraje i stanovisko stran;
- jednání není vždy nutné s ohledem na předchozí kroky soudu (např. předchozí poučení, výzva k dobrovolnému plnění);
- někdy vedou účastníci více řízení, takže návrhy na výkon jsou probrány na jednání (jiném soudním roku) nařízením i z jiných důvodů;
- nejedná se o rozhodování ve věci samé, jednání tudíž není nutné vždy nařizovat;
- soud nařizuje jednání obvykle tehdy, hodlá-li realizovat výkon rozhodnutí; pokud ovšem zjistí, že účastník, jehož se návrh na výkon týká, nebyl v rozhodnutí poučen o následcích nesplnění povinností stanovených soudním rozhodnutím, zašle mu bez nařízení jednání poučení;
- dle názoru odvolacího soudu není vždy před nařízením výkonu potřeba nařizovat jednání;
- jednání se nařizuje tam, kde jsou sporná tvrzení rodičů; pokud jsou skutková tvrzení rodičů shodná, pak se jednání nenařizuje;
- soud jednání nenařizuje, pokud ukládá pokutu nebo svolává jiný soudní rok.

1.3 Dohled nad plynulostí řízení o návrhu na výkon

Zde jsme se nejprve soudů dotazovali, jak často vykonávají dohled nad plynulostí řízení o návrzích na výkon (graf 10). Frekvence dohledu se značně liší. Soudy vykonávají dohled jednou měsíčně (13 %), jednou za dva měsíce (8 %), jednou za tři měsíce (13 %), jednou za půl roku (12 %) či jednou za rok (3 %). Více než desetina soudů (12 %) nevykonává dohled nad plynulostí řízení o návrzích na výkon vůbec.

Graf 10 Frekvence dohledu nad plynulostí řízení u návrhů na výkon u okresních soudů (N=86)

Znění otázky: „Jak často vykonáváte dohled nad plynulostí řízení o návrhu na výkon?“

Také z odpovědí v kategorii „Jiné“ (40 %) vyplynulo, že soudy se často při výkonu dohledu nezaměřují speciálně na řízení o návrzích na výkon, ale provádějí dohled nad opatrovnickým řízením jako celkem. Může jít o systematický a pravidelný dohled nad plynulostí řízení, či o kontrolu zahajovanou pouze v konkrétní věci, která může být prováděna při prověrce soudce, namátkově, případně na základě konkrétního podezření, že by ve věci mohly být průtahy [jako nejčastější *ad hoc* důvod k zahájení kontroly soudy (4 okresní soudy) uváděly podání stížnosti na průtahy v řízení].

V případě systematicky prováděného dohledu nad celým opatrovnickým řízením se soudy řídí buď celkovou délkou věci, nebo sledují intervaly mezi provedenými úkony, případně pohyb spisu. Nejčastěji soudy provádějí pololetní kontroly spisů (deset soudů). Méně často zmiňovaly, že kontrolu provádějí jednou ročně (tři soudy). Pokud je již řízení vedeno déle než půl roku či déle než rok, soudy provádějí dohled jednou za měsíc, za tři měsíce nebo za šest měsíců. Jeden soud uvedl, že začíná provádět dohled u věcí starších dvou let. Dohled může mít podobu jak fyzické kontroly spisu, tak soudci uložené zprákové povinnosti.

Některé soudy také uvedly, že sledují intervaly mezi úkony. Dohled zahajují, pokud je interval mezi úkony delší než dva měsíce (pět soudů). Vyskytl se i interval jednoho měsíce (u věcí starších jednoho roku) a tři měsíců (jeden soud).

Některé soudy sledují také umístění spisu u osoby (např. provádějí pravidelnou měsíční kontrolu spisů umístěných u jedné osoby déle než 30 dnů).

Soudy také různě kombinují všechny výše uvedené přístupy:

„Soudci podávají každý měsíc zprávu o stavu řízení v opatrovnických věcech starších jednoho roku, dvakrát ročně je ze strany vedení soudu prováděna u opatrovnických věcí starších jednoho roku fyzická kontrola spisů s tím, že zpráva o jejím výsledku je předkládána na krajský soud. Jsou prováděny i kontroly nečinnosti delší než jeden měsíc.“

Okresní soud Plzeň-jih

Zajímalo nás také, na základě čeho vedení soudu stanovilo pravidla, jak bude vykonávat dohled nad plynulostí celého opatrovnického řízení (graf 11).

Nejčastěji, téměř ve třetině případů (29 %), soudy popisovaly, že si vytvořily časem vlastní praxi na základě zkušeností vedení soudu, soudců i pomocného personálu. Pravidelnou kontrolu kombinují s *ad hoc* dohledem na základě individuálních zjištění. Podle vyjádření jednoho z okresních soudů pravidelné provádění prověrek výrazně ztěžuje skutečnost, že věci výkonu rozhodnutí nejsou evidovány v ISAS v seznamu věcí P a Nc.

Téměř čtvrtina soudů (23 %) při stanovení pravidel pro výkon dohledu vychází z rozhodovací praxe. Když měly soudy odpověď upřesnit, uvedly, že vycházejí ze zkušeností s dříve vedenými řízeními o výkon rozhodnutí, dále z počtu návrhů a rychlosti, jakou o nich soud rozhodoval, případně má v současné době kapacitu rozhodnout. Několikrát soudy zmínily i rozhodovací praxi vyšších soudů, důležité mohou být i poznatky ze školení opatrovnických soudců, které pořádá Justiční akademie.

Pětina soudů (20 %) také uvedla, že postupuje podle pravidel stanovených krajským soudem.

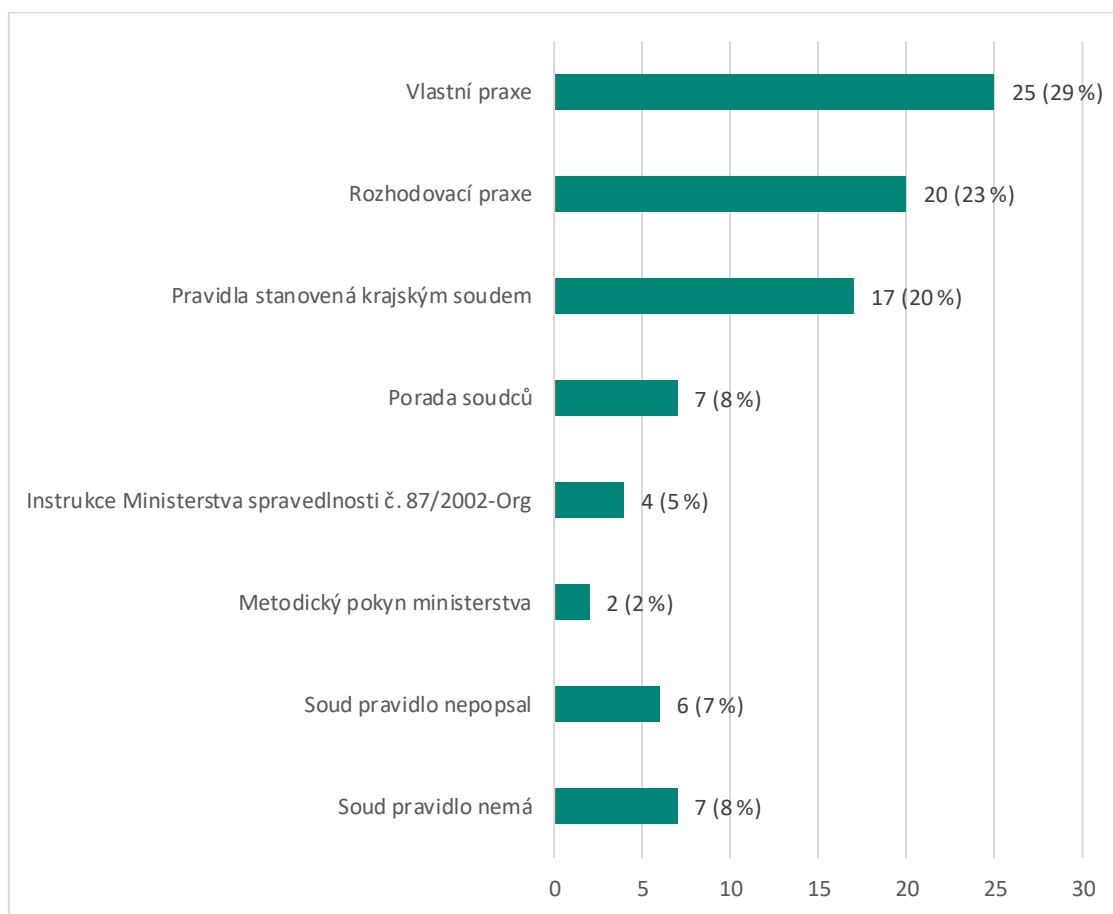
Sedm soudů (8 %) pravidla pro dohled stanovilo na poradě soudců, jednalo se přitom zejména o porady přímo opatrovnických soudců. Čtyřikrát soudy uvedly (5 %), že vycházejí i z instrukce Ministerstva spravedlnosti č. 87/2002-Org.¹² Dva soudy při stanovení pravidel pro dohled vycházejí z metodického pokynu ministerstva (2 %).

Šest soudů neuvedlo, jak pravidla stanovily (7 %). Sedm soudů sdělilo, že žádné pravidlo nemá (8 %).

12 Instrukce Ministerstva spravedlnosti č. 87/2002-Org k výkonu soudního dohledu u okresních, krajských a vrchních soudů.

Graf 11 Z čeho okresní soudy vycházejí při stanovení časových pravidel pro vykonávání dohledu (N=86)

Pozn.: Součet podílů netvoří 100 %, respondenti mohli uvést více možností.

Znění otázky: „Na základě čeho jste stanovili pravidla, jak často vykonávat dohled?“

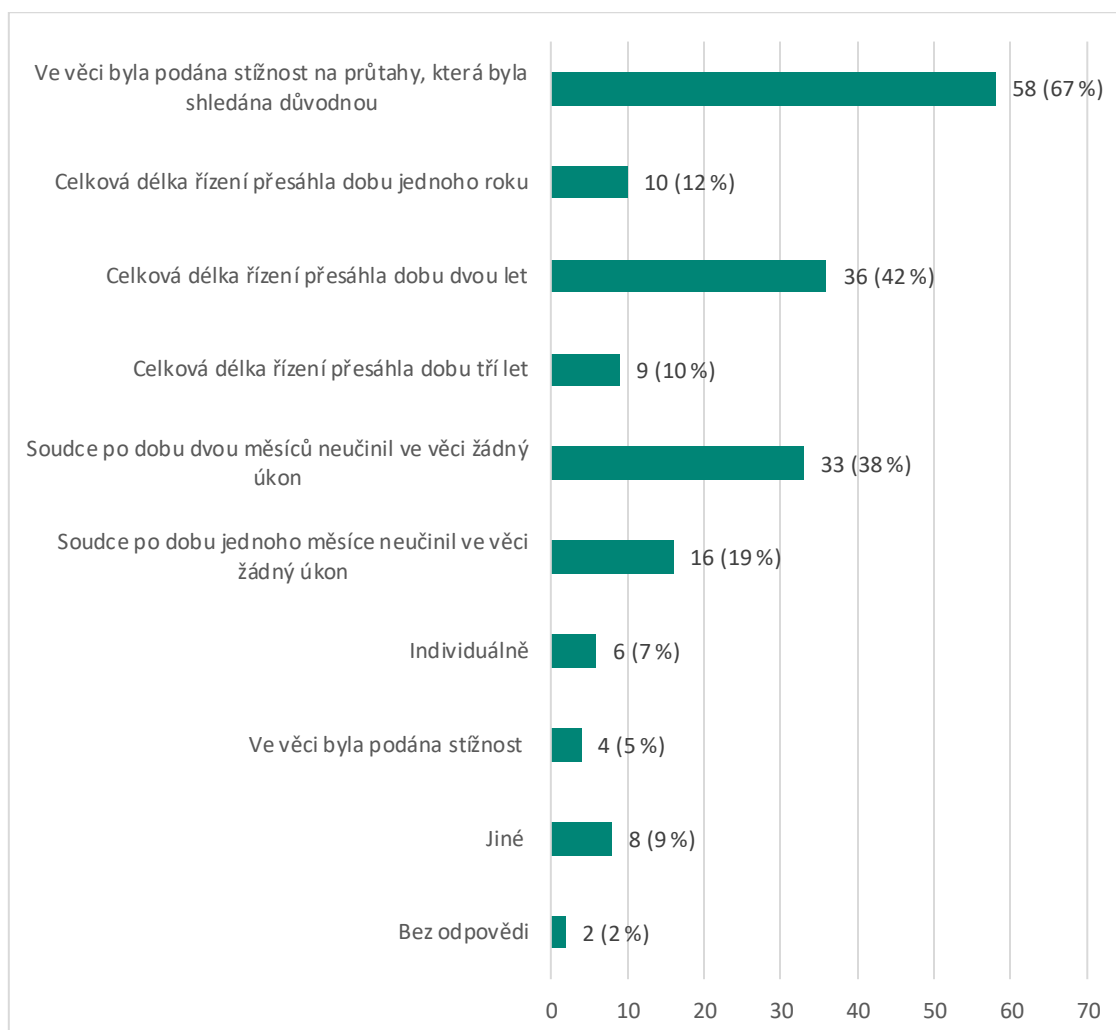
Soudů jsme se ptali, na základě jakých skutečností přistupují k přijetí dohledového opatření (graf 12). Opatření k zajištění plynulosti řízení by mělo přitom směřovat k odstranění nedůvodných průtahů.¹³

Více než dvě třetiny soudů (67 %) přistupují k přijetí dohledového opatření, pokud byla ve věci podána stížnost na průtahy, která byla shledána důvodnou, dále pokud celková délka řízení přesáhla dobu dvou let (42 %) anebo pokud soudce po dobu dvou měsíců ve věci neučinil žádný úkon (38 %).

¹³ Srov. § 3 odst. 2 instrukce Ministerstva spravedlnosti č. 87/2002-Org.

Graf 12 Skutečnosti, na jejichž základě okresní soudy přistupují k přijetí dohledového opatření (N=86)

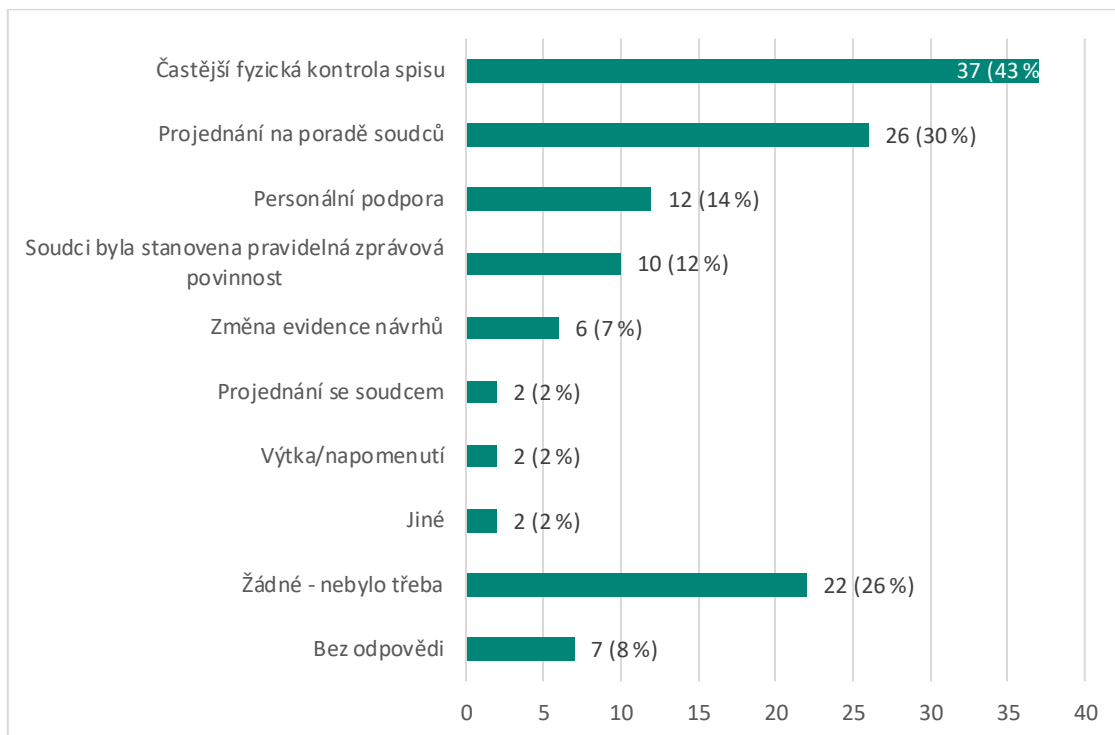
Pozn.: Součet podílů netvoří 100 %, respondenti mohli uvést více možností.

Znění otázky: „Na základě jaké skutečnosti přistoupíte k přijetí dohledového opatření“

Zajímalo nás, která opatření okresní soudy v letech 2019–2023 přijaly pro zajištění plynulosti řízení o návrhu na výkon (graf 13). Nejčastěji šlo o častější fyzickou kontrolu spisů (43 %), projednání na poradě soudců (30 %) nebo personální podporu (14 %). Více než čtvrtina soudů (26 %) rovněž uvedla, že nevolily žádné opatření, protože ve sledovaném období nebylo zapotřebí žádné zavést. V kategorii „Jiné“ soudy uváděly také větší zapojení dozorčí úřednice do dozoru nad opatrovnickým úsekem či vlastní evidenci návrhů, neboť přes systém ISAS je provádění dohledové činnosti nad plynulostí rozhodování o návrzích na výkon rozhodnutí obtížné.

Graf 13 Opatření, která okresní soudy přijaly k zajištění plynulosti řízení o návrhu na výkon v letech 2019–2023 (N=86)

Pozn.: Součet podílů netvoří 100 %, respondenti mohli uvést více možností.

Znění otázky: „Jaká opatření jste v posledních pěti letech přijali k zajištění plynulosti řízení o návrhu na výkon?“

2. Krajské soudy

Na úvod nás zajímalo, kolik prověrek zaměřených na plynulost řízení ve věcech péče soudu o nezletilé provedly krajské soudy v období od 1. 1. 2018 do 31. 5. 2023 u okresních soudů (Tab. 1). Nejvíce prověrek provedl Městský soud v Praze (66 prověrek), který však do tohoto čísla zahrnul také prověrky provedené předsedy obvodních soudů. Naopak nejméně jich provedl Krajský soud v Brně (2 prověrky). Průměrně soudy ve sledovaném období provedly 23 prověrek okresních soudů.

Tab. 1 Prověrky krajských soudů zaměřené na plynulost řízení u okresních soudů ve věcech péče soudu o nezletilé od 1. 1. 2018 do 31. 5. 2023 (N=8)

Krajský soud	Počet prověrek
Městský soud v Praze	66
Krajský soud v Ústí nad Labem	42
Krajský soud v Praze	22

Krajský soud v Hradci Králové	21
Krajský soud v Ostravě	15
Krajský soud v Plzni	12
Krajský soud v Českých Budějovicích	5
Krajský soud v Brně	2 ¹⁴

Znění otázky: „Kolik prověrek zaměřených na plynulost řízení ve věcech péče soudu o nezletilé jste v období od 1. 1. 2018 do 31. 5. 2023 udělali u okresních soudů?“

Krajský soud v Hradci Králové a Městský soud v Praze nad rámec otázky doplnily bližší kontext daných prověrek.

„Odpověď zahrnuje nejen kontroly provedené přímo Městským soudem v Praze, ale též kontroly provedené předsedy jednotlivých obvodních soudů v obvodu Městského soudu v Praze dle Úkolů uložených jim předsedou/předsedkyní Městského soudu v Praze v dotazovaném období 1. 1. 2018 – 31. 5. 2023 (v záhlaví dotazníku je uvedeno poptávané období o měsíc delší – od 1. 1. 2018 do 30. 6. 2023), a to právě v zájmu zajištění plynulosti řízení v agendě P a Nc. Četnost a pravidelnost kontrol v agendě P a Nc byla zásadním způsobem změněna počínaje 1. 1. 2021, když od uvedeného data byla v souvislosti s ustanovením § 471 odst. 2 z. ř. s. ve znění účinném od 30. 9. 2017 v rámci Úkolů pro předsedy obvodních soudů těmto uložena povinnost 2x ročně provést v dotčené agendě prověrku všech věcí starších 6 měsíců a o výsledcích prověrky podat zprávu.“

Městský soud v Praze

„Prověrky, které jsou zaměřeny i na počet věcí v jednotlivých sledovaných časových řadách, provádíme pravidelně čtvrtletně, ovšem jen na základě údajů v elektronických evidenčních pomůckách. Za uvedené období jsme tedy takových prověrek provedli 21. Cíleně zaměřené spisové prověrky jsme neprovedli, důvod k jejich provedení nebyl indikován.“

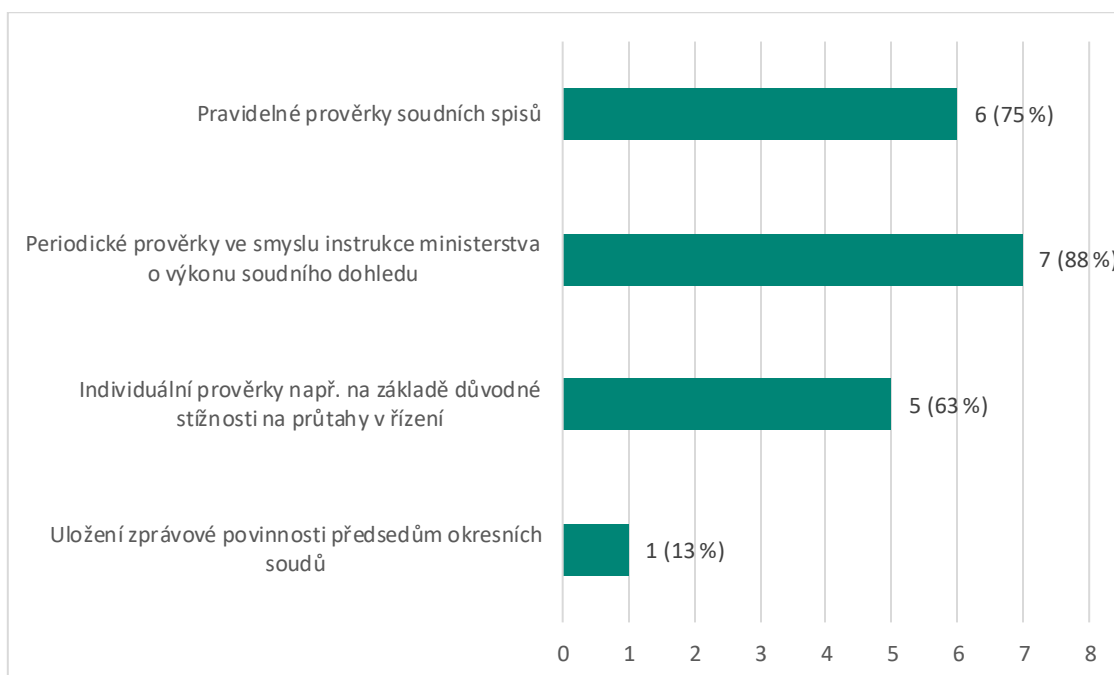
Krajský soud v Hradci Králové

Dále jsme se ptali, jak konkrétně krajské soudy vykonávají dohled nad plynulostí řízení ve věcech péče soudu o nezletilé (graf 14). Nejčastěji jde o periodické prověrky ve smyslu instrukce ministerstva o výkonu soudního dohledu (88 %), dále pravidelné prověrky soudních spisů (75 %) a individuální prověrky např. na základě důvodné stížnosti na průtahy v řízení (63 %). Jedině Krajský soud v Brně ve sledovaném období uložil okresním soudům rovněž zprávosou povinnost (13 %).

14 V letech 2018 až 2020 krajský soud u okresních soudů prováděl prověrky obecných civilních věcí starších pěti let a věci péče soudu o nezletilé se zda nevyskytovaly. Po obměně vedení soudu v letech 2021 a 2022 soud přistoupil k samostatnému prověřování věcí péče soudu o nezletilé. V letech 2020 a 2021 byla prověřková činnost na základě pokynů Ministerstva s pravděpodobností utlumena kvůli epidemii covid-19.

Graf 14 Forma dohledu krajských soudů nad plynulostí řízení ve věcech péče soudu o nezletilé (N=8)

Pozn.: Součet podílů netvoří 100 %, respondenti mohli uvést více možností.

Znění otázky: „Jak konkrétně jste vykonávali u okresních soudů dohled nad plynulostí řízení ve věcech péče soudu o nezletilé?“

Městský soud v Praze, který spolu s Krajským soudem v Ostravě a s Krajským soudem v Českých Budějovicích vykonával všechny tři typy prověrek, uvedl, že jeho odpověď zahrnuje i vybrané kontroly provedené předsedy obvodních soudů na základě úkolů uložených jim předsedou/předsedkyní Městského soudu v Praze.

Krajský soud v Brně vycházel i z poznatků plynoucích z rozhodování o návrzích na určení lhůty k provedení procesního úkonu. Na jejich základě uložil některým předsedům okresních soudů provádět dohled ve věcech, v nichž byly zjištěny průtahy, a podávat vedení krajského soudu pravidelné zprávy o výsledcích dohledu.

Ptali jsme se také na to, zda se krajské soudy někdy zaměřily samostatně na plynulost řízení o návrzích na výkon, což nám potvrdil jedině Městský soud v Praze. I v jeho případě se však jednalo o ojedinělou záležitost.

„Samostatné zaměření se na plynulost řízení o návrzích na výkon rozhodnutí ve věcech péče o nezletilé je zcela ojedinělé, lze říci, že takováto kontrola je reakcí na stížnost účastníka na průtahy v řízení, respektive v poměrech Městského soudu v Praze jako soudu krajského reakcí na nesouhlas se způsobem vyřízení stížnosti na takovéto průtahy, kdy sice předsedovi krajského soudu přezkum stížnosti na průtahy v řízení dle zákona o soudech a soudcích nepřísluší, avšak v rámci dohledu nad plynulostí řízení se touto otázkou v minulosti právě k nesouhlasu účastníka se způsobem vyřízení stížnosti na průtahy v řízení o výkon rozhodnutí místopředsedkyně Městského

soudu v Praze z pověření její předsedkyně zabývala. Nad rámec uvádíme, že na některých soudech (např. Obvodní soud pro Prahu 3 a Obvodní soud pro Prahu 1) jsou návrhy na výkon rozhodnutí ve věcech péče o nezletilé podávány zcela ojediněle, v počtu jednotek případů ročně.“

„S ohledem na skutečnost, že jsme se na dohled zaměřili na základě podnětu při prošetření způsobu vyřízení stížnosti, dospěli jsme k závěru, že v řízení byl průtah.“

Městský soud v Praze

Dále nás zajímalo, k jakým poznatkům krajské soudy dospěly v rámci dohledu ve věcech péče soudu o nezletilé. Odpověď jsme získali od sedmi soudů. Ty zejména popsaly, jaké okolnosti způsobují průtahy v řízení.

Městský soud v Praze zjistil pouze ojedinělé průtahy v řízení, které působilo „rozkládání“ úkonů (během ústního jednání soud nestihne vše projednat, jednání tudíž musí odročit), zaznamenal i několik průtahů přímo v řízeních o návrzích na výkon.

„Rozsudková kázeň je opatrovnickými soudci dodržována; ojediněle byly zjištěny průtahy v řízení, a to zejména v souvislosti s rozkládáním úkonů, kdy především nedostatečná časová dotace na ústní projednání věci nezřídka vede k odročení jednání. V několika případech byly zjištěny průtahy přímo v řízeních o návrzích na výkon rozhodnutí ve věcech péče soudu o nezletilé (Obvodní soudy pro Prahu 5, 6 a 10).“

Městský soud v Praze

Městský soud v Praze připojil i připomínku místopředsedkyně Obvodního soudu pro Prahu 10 obsaženou ve zprávě o výsledcích prověrky věcí starších 6 a 12 měsíců v agendě P a Nc podle úkolů pro předsedy Obvodních soudů pro Prahu 1 až 10 ze dne 23. 6. 2021:

„Mám za to, že prodlevy v řízeních o výkon rozhodnutí v opatrovnických věcech by měly být hodnoceny zdrženlivěji, neboť v těchto řízeních je sledován především zájem dítěte a zájem o řádnou péči o něj. Proto je výkon chápán primárně jako potřeba využití všech opatření a postupů, které k takovému cíli vedou, a to i neformálních podle § 501 z. ř. s. Odborná literatura ani nevyklučuje, aby na místo výkonu dříve vydaného rozhodnutí, soud toto dříve vydané rozhodnutí změnil, pakliže takový postup shledá účinnějším a poměrům lépe odpovídajícím (viz Macková, A, Muzikář, L. a kol.: Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář s důvodovou zprávou a judikaturou. Praha: Leges 2016, str. 823). Pochybení soudce pak často spočívá v opomenutí rozhodnout o zastavení řízení o návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí podle § 16 z. ř. s, případně o zastavení již nařízeného výkonu rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. K prodlení s rozhodnutím ve věci výkonu rozhodnutí soudce často vede strategie nezasahovat do napjatých vztahů mezi účastníky, a to za situace, kdy je

rozhodnutí, jehož výkon byl navrhován, aktuálně plněno dobrovolně, a to právě i pod hrozbou rozhodnutí o navrhovaném výkonu.“

Městský soud v Praze

Ojedinelé průtahy či jiné nedostatky v práci se spisem konstatoval i Krajský soud v Praze. Dále doplnil, že zjištěné potíže „byly řešeny zvýšenou dohledovou činností vedením okresního soudu“.

Krajský soud v Českých Budějovicích zhodnotil, že délku řízení ovlivňuje potřeba znaleckého zkoumání, „kdy s ohledem na personální nedostatek znalců jsou soudy nuceny prodlužovat lhůty k vypracování znaleckých posudků“.

Krajský soud v Plzni jako na faktor, který významně ovlivňuje délku řízení, rovněž upozornil na potřebu znaleckého zkoumání. Mezi dalšími okolnostmi uvedl nesoustředěnost řízení zejména ve složitějších věcech a doručování do ciziny. Složitější věci se podle něj vyznačují rozsáhlými a spornými skutkovými tvrzeními, která se v čase mění, a také početnými procesními návrhy.

Krajský soud v Ústí nad Labem uvedl, že podle jeho zjištění se okresním soudům daří zkracovat délku řízení a počet nevyřízených věcí se rovněž snižuje. Nejdéle podle soudu trvají soudní řízení ve věcech péče a styku, zejména pokud „jsou rodiče v intenzivním konfliktu“, což může mít vliv i na řízení o výkon rozhodnutí.

„(...) rodiče často využívají agresivní procesní strategie, někteří soudci tomu neumí adekvátně čelit; to může mít za následek nepřiměřenou délku řízení. Delší dobu trvá rovněž rozhodování o věcech s cizím prvkem, zejména pokud je nutno pátrat po pobytu účastníka či provést důkaz v zemích mimo EU.

Pokud jde o výkon rozhodnutí, stává se, zejména je-li přítomen prvek intenzivního rodičovského konfliktu, že soudci pro zahlcení množstvím návrhů (na zahájení řízení, na nařízení předběžného opatření) nerozhodnou o návrhu na výkon rozhodnutí v přiměřené lhůtě.“

Krajský soud v Ústí nad Labem

Krajský soud v Hradci Králové spisovými proškami nezjistil nečinnost na straně soudů. Uvedl, že průběh řízení (rychlost a plynulost) v některých případech mnohem více negativně ovlivňují samotní účastníci, kteří soud zahlcují svými návrhy.

Krajský soud v Brně odhalil celou škálu příčin vyvolávajících průtahy v řízení. V některých případech stojí za průtahy nečinnost soudu, v jiných naopak účastníci řízení zneužívali svá procesní práva, například podávali tak velké množství návrhů na nařízení předběžného opatření a tak často, včetně následně podávaných odvolání, že soud prvního stupně v podstatě nemohl nařídit jednání a rozhodnout ve věci samé. Také Krajský soud v Brně poukazuje na to, že průtahy byly způsobeny i nedostatkem soudních znalců.

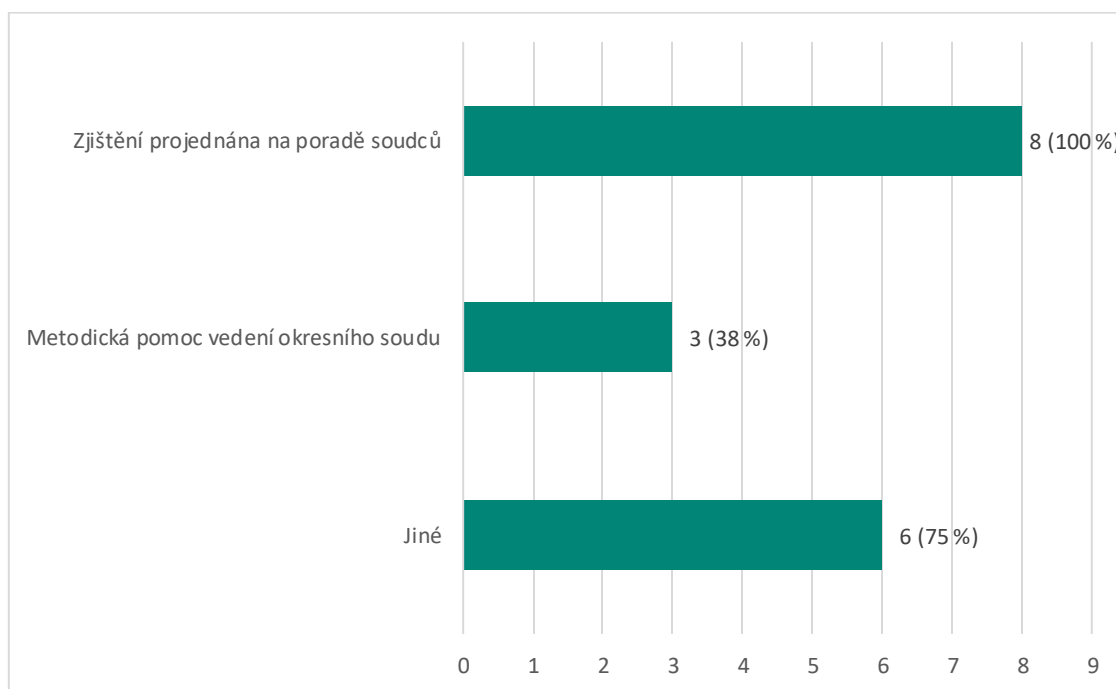
Přímo k průtahům v řízeních o návrzích na výkon se vyjádřil takto:

„Ve věcech návrhu na výkon rozhodnutí v některých případech docházelo k průtahům, neboť soud prvního stupně nerozhodoval o každém návrhu individuálně a v přiměřené době. V jiných případech docházelo k průtahům v řízení v důsledku toho, že ve věci probíhalo paralelně několik různých řízení (návrh na výkon rozhodnutí, návrh na nařízení předběžného opatření, návrh ve věci samé) a soud prvního stupně upřednostnil rozhodování o návrhu na nařízení předběžného opatření či o návrhu ve věci samé před rozhodováním o návrhu na výkon rozhodnutí.“

Krajský soud v Brně

Na závěr nás zajímalo, která opatření krajské soudy na základě získaných poznatků přijaly (graf 15). Všechny soudy projednaly zjištění na poradě soudců (100 %). Metodickou pomoc vedení okresního soudu poskytly tři krajské soudy (43 %).

Graf 15 Opatření přijatá v rámci dohledu ve věcech návrhu na výkon (N=8)

Pozn.: Součet podílů netvoří 100 %, respondenti mohli uvést více možností.

Znění otázky: „Jaká opatření jste na základě získaných poznatků přijali?“

Z „Jiných“ opatření (75 %) soudy uvedly:

- Závěry jsou projednány:
 - na poradě vedení krajského soudu,
 - s předsedy okresních soudů na pravidelné poradě s předsedou krajského soudu,

- na opatrovnické gremiální poradě všech soudkyň a soudců vyřizujících opatrovnickou agendu v rámci působnosti krajského soudu.
- V případě, že jsou zjištěny průtahy v konkrétní věci:
 - předseda krajského soudu spolupracuje s předsedou okresního soudu (předseda okresního soudu věc sleduje a podává zprávy předsedovi krajského soudu), jako výsledek spolupráce by měl předseda okresního soudu, případně právě i ve spolupráci s předsedou krajského soudu, přijmout taková opatření, jež účinně zamezí opakování průtahů v konkrétní věci (dočasné zastavení nápadu, větší zapojení pomocného personálu);
 - častěji probíhá kontrola spisu;
 - věc je projednána s konkrétním soudcem nebo
 - soudci je uloženo kárné opatření (výtka).
- Krajský soud začal koordinovat interdisciplinární spolupráci ve věcech rodičovských konfliktů a ve věcech ohrožených dětí.
- Specializovaná pracovní setkání soudců okresních soudů s předsedy odvolacích senátů (i dalšími odvolacími soudci), zaměřená na „opakující se problémy/pochybení a sjednocení rozhodovací praxe“ (jednou ročně).
- Předsedovi jednoho okresního soudu bylo uloženo provést prověrku nejenom nevyřízených věcí, ale i již vyřízených věcí zaměřenou zejména na plynulost řízení.